

Tomelilla kommun
kommun@tomelilla.se

2019-01-23
1 (22)
Dnr 405-2018:6428

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Kastanjeskolan i Tomelilla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Kastanjeskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kastanjeskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn systematiskt leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete och säkerställer att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att skolan involverar eleverna i att planera och utvärdera undervisningen i relation till elevernas ålder och mognad.

Trygghet och studiero

Skolan har i flera delar ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att skolan säkerställer att det sker ett samlat arbete för att skapa trygghet, som eleverna deltar i.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn skapar förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra betyg.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 18 april 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 405 – 2018:6428) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar:

1 kap. 5 §,

2 kap. 9-10 och 34 §§,

4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att rektorn har kännedom om skolans kunskapsresultat och resultaten för trygghet och studiero. Rektorn leder organisationen och det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på ett kunskaps- och värdegrundsuppdrag. När det gäller rektors ledning kring det strategiska jämställdhetsarbetet behöver detta utvecklas.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn på Kastanjeskolan har god kännedom om de generellt sett låga kunskapsresultaten. Rektorn säger i intervju att han är medveten om att de låga kunskapsresultaten är ett generellt problem på skolan. Exempelvis är andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen endast 58 procent jämfört med ett rikssnitt på 74 procent. Rektorn har emellertid identifierat att överlämningen från årskurs 6 till årskurs 7 behöver förbättras i syfte att behålla den röda tråden för eleverna i alla ämnen från årskurs 1 till 9. Rektorn säger i intervjun att även samverkan behöver utvecklas så att eleverna ser hur olika ämnen hör samman. Rektorn har utifrån en analys av skolans resultat i matematik konstaterat att det särskilt i detta ämne måste vidtas åtgärder. Eleverna som avslutar sina studier i år 9 på Kastanjeskolan har enligt nationell statistik klart lägre resultat i matematik än genomsnittet i Sverige, skriver rektorn i sin analys av varför Kastanjeskolan nu satsar så tydligt på matematikundervisningen. Enligt rektorns analys av betygsresultat för årskurs 9 respektive årskurs 8 är andelen elever som inte uppnår minst E, kring 40

procent i matematik. Enligt rektorn står en del av förklaringen att finna i att Kastanjeskolan och kommunens andra skolor inte har en gemensam plan för hur undervisningen i detta ämne ska bedrivas. Rektorn säger att han inte vet hur stor del av förklaringen som ligger i själva undervisningen men tillägger att han vet att den bedrivs med skiftande kvalitet. I syfte att skapa sig en bild av detta säger rektorn att han kommer att utvärdera matematikundervisningen en gång i månaden. Rektorn har också valt att dela in eleverna i mindre grupper i matematik och det har också anställts fler lärare, bland annat en speciallärare i ämnet.

Vad gäller rektorns uppföljning av värdegrundsarbetet uppger rektorn i intervju att det inte har funnits något värdegrundsarbete på skolan men att han har som ambition att arbeta in ämnet livskunskap genom övningar som eleverna kommer att få och som är kopplade till de olika ämnena. Detta arbete befinner sig på planeringsstadiet vid tiden för Skolinspektionens besök. Rektorn säger att det finns mycket att jobba med på skolan men att han valt att prioritera vissa områden. Rektorn säger att han också valt att omfördela resurser till elevnära verksamheter som på sikt ska gynna elevdemokratien och sammanhållningen på skolan, exempelvis genom att starta kaféer med olika inriktningar och genom att gynna en tydlig elevdelaktighet i påverkansråden. Några lärare säger att rektorn visserligen har omfördelat resurser på skolan men att det har försvunnit viktiga stödinsatser för vissa elever. Elevhälsan uppger att de tycker att den resursfördelningen som gjorts är ändamålsenlig och om det skulle uppkomma behov så är det inte svårt att få resurser för det.

Rektorns ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet. Av intervjuer med lärare framgår att samverkan inte är något som den tidigare ledningen har prioriterat. Lärarna säger att det inte har funnits någon tid till att samverka och att fokus har varit på att "ta sig genom dagen". Den nuvarande rektorn säger att han planerar nya arbetslag nästa år med gemensamma arbetsrum för årskurserna och tillägger att planeringen för undervisningen måste göras med en tydligare koppling till läroplanen så att lärarna kan ha en gemensam syn att samplanera kring. Det ska också finnas en arbetsplan för varje ämne. Rektorn säger också att han har startat upp ett ökat samarbete mellan elevhälsan och lärarna genom att från och med innevarande termin ha klasskonferenser där alla elever uppmärksammas utifrån sina individuella behov.

Enligt nationell statistik för läsåret 2017/2018 har 66 procent av lärarna på Kastanjeskolan en pedagogisk högskoleexamen. Detta kan jämföras med 74 procent i Tomelilla kommun. Nationell statistik visar också att läsåret 2017/2018 var andelen

lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett undervisande ämne 67 procent (heltidstjänster) på skolan. I underlaget som Skolinspektionen fått från skolan noteras att lärarbehörigheten har ökat till 73 procent innevarande läsår. Enligt rektorn får de nyanställda och obehöriga lärarna en mentor och tillgång till två lärare som de har möjlighet att ha pedagogiska samtal med. Lärarna säger att de obehöriga och nyanställda lärarna har stöd i ämneslaget och att de auskulterar. Lärarna framhåller att det finns en anda av att dela med sig i ämneslaget.

Jämställdhetsarbetet på skolan

Granskningen visar att det inte bedrivs något strategiskt jämställdhetsarbete utan att det jämställdhetsarbete som finns endast förekommer sporadiskt och på förekommen anledning. Av intervjuerna framgår att det på skolan finns normer och värderingar som är tydligt kopplade till könsroller och som också påverkar flickors och pojkars resultat. Exempel på detta är att eleverna beskriver att det finns lärare som tillåter flickorna att ha mobiltelefoner på lektionerna men förbjuder pojkarna att ha det. I nuläget finns det inget jämställdhetsarbete som drivs av rektorn. Detta beskrivs nedan i avsnittet utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn systematiskt leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete och säkerställer att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar att skolans jämställdhetsarbete behöver utvecklas till ett mer systematiskt och strategiskt arbete som leds av rektorn.

Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Av läroplanen framgår vidare att sättet skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma elevernas uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför utifrån läroplanen organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt ges samma möjligheter att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen på lika villkor

oberoende av könstillhörighet.¹ Vidare framgår av läroplanen att eleverna genom utbildningen ska utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur dessa kan begränsa människors livsval och livsvillkor.²

Några elever säger i intervju att de inte tycker att det är så stor skillnad i hur mycket plats pojkar respektive flickor tar i klassrummet och i kaféet. Skillnaderna handlar om att enstaka personer tar mycket plats men detta är inte kopplat till könsroller, säger några elever. Några elever säger att de pratar om jämställdhet i ett ämne men att det sker mycket sällan och inte i några andra ämnen. Enligt eleverna är könsroller och jämställdhet inget som det finns frågor om i den enkät som de regelbundet får svara på. En grupp elever säger att vissa lärare behandlar flickor och pojkar på olika sätt. Några elever berättar att flickorna blir favoriserade eftersom pojkarna är busiga och stökiga och att olika regler gäller för flickor och pojkar. Vissa lärare låter flickor få ha mobiltelefoner på lektionen medan det är förbjudet för pojkarna.

De intervjuade lärarna säger att det saknas ett samlat jämställdhetsarbete på skolan. Enligt lärarna har det funnits ansatser till att tala om jämställdhet i ämnet biologi där man exempelvis har lyft vad man som flicka eller pojke signalerar genom klädstilar. Enligt lärarna så diskuterar man jämställdhet men endast på förekommen anledning. De intervjuade lärarna säger att flickorna ofta är de som mår dåligt och har ett sämre självförtroende men att man på skolan inte har vidtagit några gemensamma förebyggande åtgärder. När det gäller resultat och betygsstatistik har det också saknats en diskussion om detta kopplat till jämställdhet trots att pojkarna generellt sett har lägre meritvärde än flickorna. Enligt nationell statistik har flickor i slutbetyg ett genomsnittligt meritvärde på 206,8 och pojkar har ett genomsnittligt meritvärde på 189,3 på Kastanjeskolan. När det gäller utvecklingen över tid så har både flickors och pojkars resultat försämrats.

Rektorn säger att han kan se att det på skolan funnits en tendens att i olika ämnen och i bemötande sätta pojkar "på undantag". Det har exempelvis bara varit pojkar som placerats i särskild undervisningsgrupp. Rektorn förklarar att hans uppfattning är att

¹ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning. En likvärdig utbildning

² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

detta hänger samman med att man inte använt sig av lågaffektivt bemötande i klassrummet. Rektorn säger att han hoppas på att relationerna i klasserna ska förbättras när syftet med relationsbyggandet uppmärksammas, samtidigt är det tydligt att många flickor mår dåligt i skolan. Man har på skolan använt sig av ett särskilt program för flickorna och rektorn säger att detta kommer man att fortsätta med men att detta program i fortsättningen också kommer att vara öppet för pojkar och valbart både för pojkar och flickor.

Skolinspektionen rekommenderar därför skolan att inleda ett strategiskt jämställdhetsarbete för att kunna bygga kunskap om den egna verksamhetens styrkor och svagheter gällande det arbetet. Det kan till exempel handla om att rektor följer upp att de moment som ges inom ramen för kursplanens centrala innehåll, både avseende sakinnehåll och undervisning, visar en bredd av erfarenheter och perspektiv, eller om att följa upp att lärarna aktivt speglar läroplanens värderingar kring jämställdhet i sin undervisning.³ Vid eventuella utvecklingsområden behöver åtgärder sättas in och sedan även följas upp.⁴ Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att ta fram rutiner för hur jämställdhetsarbetet systematiskt ska bedrivas på skolan.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar:

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.

Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

³ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2014) Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning, Stockholm: Natur & Kultur, s. 104–105.

⁴ Skolverket (2015) Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Stockholm: Fritzes, s. 30–34.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Det framgår vidare av granskningen att lärarna till viss del ser till att eleverna i undervisningen stimuleras och utmanas utifrån sina individuella behov. Däremot behöver arbetet med att ge eleverna möjligheter att göras delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande utvecklas. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Målfokus, variation i undervisning och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att eleverna i huvudsak ges ett aktivt lärarstöd och att undervisningen mestadels är varierad och målfokuserad. Vid lektionsobservationer förmedlar vissa lärare på ett kortfattat och för eleverna lättförståeligt sätt vad de ska lära sig under lektionen och vad de olika aktiviteterna syftar till. Eleverna säger att det är lärarberoende hur lektionsstrukturen ser ut och att läraren ibland har en spännande inledning men att avslutet på lektionerna många gånger består i att eleverna bara får lämna salen. Några intervjuade elever säger att lärarna ger dem information om läroplanens mål och hur man når målen och att detta dessutom finns tillgängligt på skolans digitala plattform, medan andra elever säger att de inte alltid vet syftet med lektionens innehåll.

Skolinspektionens observationer visar att det på lektioner finns en variation mellan olika arbetsuppgifter och mellan olika sätt för eleverna att arbeta. Men det finns också enstaka exempel på arbetssätt som är gemensamma för hela klasser och där studieron försämras hos eleverna under lektionernas gång.

Vid observationer finns flera exempel på hur eleverna ges ett aktivt lärarstöd där läraren ger tydliga beskrivningar, förklaringar och instruktioner till begrepp och undervisningens innehåll.

Lärare beskriver att de på morgonen, inom ramen för den mentorstid som alla elever har på sitt schema, går igenom skoldagen tillsammans med eleverna. I såväl intervjuer som vid observationer framkommer att många lärare jobbar med bildstöd för att beskriva lektionens aktiviteter. Det kan exempelvis handla om att en lärare förmedlar lektionsstrukturen i punktform på tavlan men vid observationer såg Skolinspektionen även exempel på att läraren delar ut stenciler där eleverna själva efterhand kan bocka av de uppgifter de gjort.

Rektor säger i intervjun att genom lektionsobservationer har han sett att det finns en variation bland lärarna när det gäller hur de strukturerar sin undervisning. De

intervjuade eleverna säger att vissa lärare pratar om vad man ska kunna. Men det finns också lärare som inte går in på hur man ska nå målen för lektionen säger några elever.

Stimulans och utmaning

Granskningen visar att lärarna överlag stärker elevernas självförtroende och motiverar eleverna. Lärare säger i intervju att de i arbetslagen diskuterar och hjälper varandra med hur de ska stimulera och utmana eleverna. Några lärare säger att eleverna många gånger har dåligt självförtroende och att de som lärare har större tilltro till elevernas förmåga än vad de själva har. Samtidigt säger lärarna att det finns elever som försöker göra så lite så möjligt. Någon lärare säger att eleverna inte är vana vid att ta ansvar utan att de hela tiden vill bli servade och underhållna. Någon lärare säger att många elever saknar grunderna i läsning, skrivning och räkning vilket gör att det blir svårt att utmana eleverna. Några lärare säger att som en följd av att schemat gjordes om för att få ökad studiero har alla elever undervisning samtidigt numera vilket har gjort det svårare att erbjuda individuella anpassningar. Exempelvis om man vill redovisa muntligt så finns det inga håltimmar som kan nyttjas för detta ändamål. De intervjuade lärarna säger att de skulle behöva jobba mer med att skapa motivation hos eleverna, exempelvis skulle de vilja utöka samarbetet både med studieyrkesvägledaren och med hemmen. Intervjuade elever, både flickor och pojkar, säger att vissa lärare uppmuntrar flickorna mer. Uppmuntran och motiverande samtal får de elever som har allra svårast men inte vi andra, säger någon elev. Skolinspektionen observerar enstaka exempel på lärare som stärker elevers självförtroende och motivation.

Granskningen visar vidare att det finns en variation i vilken omfattning de elever som lätt når kunskapskraven stimuleras och utmanas att nå längre i sin kunskapsutveckling. I intervju med elever berättar någon elev att de exempelvis bara får reda på hur de kan nå betyget E. När Skolinspektionen frågar eleverna om de kan få individanpassade och mer utmanande uppgifter säger eleverna att de i vissa ämnen inte får några utmaningar. I något ämne får alla elever samma uppgifter, säger en elev, och tillägger att läraren inte berättar vad man ska göra för att nå nästa nivå. De säger "nu har du klarat dig" och så då släpper de det, säger någon elev. Vi har betyg E-C på prov för en lärare, säger en grupp intervjuade elever. Det betyder att vi inte kan få mer än betyget C, tillägger samma elevgrupp. Rektorn uppger i intervju att det finns en brist i arbetet med att sprida goda exempel bland lärarna och att eleverna på vissa lektioner inte får de utmaningar de skulle behöva.

Planering och utvärdering

Granskning visar att det finns ett behov av att utveckla arbetet med att låta eleverna vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Ingen av de observerade lektionerna innehåller moment där de undervisande lärarna låter eleverna vara med och utvärdera undervisningstillfället eller reflektera över sitt eget lärande. Av intervjuerna framgår det att eleverna varken deltar i planeringen eller utvärderar undervisningen. Rektorn säger att han ännu inte har hunnit arbeta med detta område vilket beskrivs nedan i avsnittet Utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att skolan involverar eleverna i att planera och utvärdera undervisningen i relation till elevernas ålder och mognad.

Skolinspektionens granskning visar att arbetet med att involvera eleverna i planering och utvärdering av undervisningen behöver utvecklas.

Enligt läroplanen inkluderar skolans mål att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö, successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan, samt har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Av läroplanen framgår att lärare ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad och att lärare tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen.⁵

Några lärare säger att de försöker utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna och att det sker muntligt och kontinuerligt. Andra lärare säger att de utvärderar undervisningen i slutet av terminen och att de då tillsammans med eleverna utvärderar arbetsområdena skriftligt. Lärarna säger dock att eleverna sedan

⁵ Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

inte får någon återkoppling på sina åsikter men tillägger att de inte tror att eleverna alltid är medvetna om att de kan vara med och påverka. Lärarna berättar att de ibland ger eleverna olika förslag på valmöjligheter inom ett arbetsområde men tillägger att det inte inom alla arbetsområden finns utrymme för elever att planera och påverka sin undervisning.

Intervjuade elever säger att de vanligtvis inte utvärderar undervisningen, varken samlat eller kontinuerligt, även om det förekommer utvärderingar vid enstaka tillfällen. Några elever säger att de inte tror att lärarna bryr sig om vad eleverna tycker om undervisningen utan de bryr sig bara om att eleverna uppnår ett E. Eleverna säger att om man visar intresse för något ämne kan det leda till att man kan påverka innehållet och lärarens planering. Annars är det profilen som styr vilka områden som lyfts i de olika ämnena om läraren känner till vad eleven har för profil, säger eleverna.⁶ Eleverna säger att i de flesta ämnen finns en färdig planering men nämner att de i något enstaka ämne har fått vara med och planera.

Rektorn säger att han i nuläget inte har en bild av om och i så fall hur planering och utvärdering av undervisningen sker.

Det är viktigt att lärarna tar vara på elevernas synpunkter för att utveckla undervisningen, så att eleverna blir medvetna om att de är delaktiga i utformningen av undervisningen. Lärare måste förstå innebörden av elevers delaktighet i undervisningen, och det är alla elevers delaktighet i undervisningen och känsla av tillhörighet i klassen som är målet med deras arbete. En viktig förutsättning är att lärare delar den visionen med skollädaingen.⁷ Skolinspektionen rekommenderar därför lärare att, under ledning av rektorn, utveckla former för att öka elevers delaktighet i planering, utvärdering och utveckling av undervisningen i förhållande till elevernas ålder och mognad.

⁶ På Kastanjeskolan har elever möjlighet att välja olika profiler på sin utbildning. Det finns exempelvis en musikprofil och en idrottsprofil.

⁷ Skolinspektionen (2018) *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen*, Tematisk kvalitetsgranskning, s. 41, s. 7.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: skolan har i flera delar ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar:

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De övergripande skälen för Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att skolan till viss del har ett samlat och medvetet arbete för att eleverna ska tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det framgår vidare av granskningen att det pågår ett arbete på skolan med att utveckla studieron i en positiv riktning. Däremot behöver skolan arbeta mer med att säkerställa tryggheten i skolmiljön. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Skolans arbete för ökad studiero

Granskningen visar att det på skolan finns ett medvetet arbete med att skapa studiero. Både de intervjuade lärarna och de intervjuade eleverna berättar att det tidigare varit stora problem med studieron på skolan då elever som varit ute i korridorerna stört undervisningen inne i salarna med slag och sparkar mot dörrar. Rektorn har utifrån en analys av skolans studiero därför beslutat om en ny schemastruktur där alla elever har lektioner samtidigt. Rektorn säger att effekten är att det minskar risken för att eleverna blir störda av andra elever som springer i korridorerna och sparkar på dörrarna till klassrummen. Dessutom ökar närvaron på lektionerna då alla vet att samtliga elever som befinner sig på skolans område ska vara närvarande på någon lektion. Då blir det också lättare att uppmärksamma elever som skolkar, säger rektorn. Däremot säger rektorn att han inte har startat upp ett arbete kring studieron inne i lektionssalen eftersom han ännu inte vet vad det är som gör att elever ibland saknar studiero på lektionerna trots att det inte finns elever utifrån som stör.

Granskningen visar att eleverna ibland, men inte alltid, upplever att de har studiero på lektionerna. Elever säger i intervjuer att de i en del klassrum har ordningsregler men att dessa regler är något de kommit överens om med enskilda lärare. Det finns inga regler hur man på skolan ska hantera ordning eller oordning i klassrummen, säger

eleverna. Några elever säger att även om det finns en regel som säger att mobiltelefonerna ska samlas in vid lektionsstart så är det inte alla lärare som gör det. Intervjuade elever säger att det är studiero på de lektioner där läraren är konsekvent med ordningsreglerna.

Lärare uppger i intervju att det främst är studiero på de lektioner där det är halvklass. När klassen är fulltalig finns det många tillfällen då eleverna inte har arbetsro på lektionen. Lärarna säger att det särskilt är eleverna i en årskurs som är oroliga. Enligt lärarna beror detta på att klasserna sätts samman av slumpen och att överlämningen från tidigare skolor inte riktigt har fungerat.

Rektorn säger att de främst satt samman klasserna utifrån vilket språkval eleverna har och inte utifrån en överlämning som tar hänsyn till gruppdynamiken i klasserna. Intervjuade lärare säger att det finns gemensamma strategier för hur man ska hantera ordningen i klassrummet så att eleverna kan ha studiero och tillägger att de har gemensamma regler kring insamling av mobiler vid lektionsuppstart och att den nya skolledningen har informerat lärarna om vikten av att ha ett lågaffektivt bemötande. Målet är att alla elever ska stanna på lektionen även om de inte har med sig material eller om de kommer för sent, säger rektorn. Lärarna säger att om en elev stör ordningen finns det en möjlighet att de kan få sitta hos skolledningen eller hos skolsköterskan men att denna möjlighet i praktiken inte fungerar då läraren inte har möjlighet att lämna klassrummet för att följa med en elev till rektorn. Några lärare är kritiska till den nya skolledningens ambition att behålla eleverna inne i klassrummen även om de stör men lärarna berättar att de har diskuterat detta problem med skolledningen. Under Skolinspektionens lektionsbesök observeras en skiftande grad av studiero. På några lektioner arbetar eleverna med god studiero medan det på andra lektioner är mycket oroligt i klassrummet.

Skolans arbete för ökad trygghet

Skolinspektionens granskning visar att det finns ett behov av att utveckla arbetet med en tryggare skolmiljö. Granskningen visar att det finns en otydlighet i organisationen och i arbetet med att skapa en trygg skola även om rektorn vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten bland eleverna.

Det framgår vidare av intervjuer med elever och lärare att det finns problem med tryggheten på skolan som inte hanterats inom det nuvarande arbetet för att skapa ökad trygghet och trivsel, speciellt då det gäller frågor som rör normkritiska frågeställningar men också rörande frågor som gäller attityder mellan olika elevgrupper och mellan vuxna och elever. Detta beskrivs nedan i avsnittet Utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att skolan säkerställer att det sker ett samlat arbete för att skapa trygghet, som eleverna deltar i.

Skolinspektionens granskning visar att arbetet med att säkerställa att eleverna erbjuds en så trygg skolmiljö som möjligt behöver utvecklas.

Enligt Skollagen 5 kap 3§ ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Det framkommer i intervjuer att även om rektorn har vidtagit åtgärder för att studieron ska förbättras genom att lägga elevernas undervisning parallellt, så har denna strategi fått till följd att alla skolans elever är ute på rast samtidigt vilket i sin tur skapar otrygga korridorer och en i vissa fall otrygg utomhusvistelse. För att motverka detta har rektorn beslutat att det ska finnas tre kaféer på skolan, ett på varje våningsplan och med olika profiler, i syfte att öka valmöjligheterna för eleverna. För att förbättra elevernas delaktighet i arbetet för en ökad trygghet på skolan har rektorn beslutat att tillsätta flera påverkansråd där eleverna är med och påverkar utformningen av sin skola. Det finns en trygghetsenkät som eleverna fyller i varje år som innehåller frågor om trygghet och studiero.

De intervjuade eleverna uppger att det har blivit mer rörigt på rasterna efter det att schemat lagts om. Eleverna berättar att det är trångt i korridorerna, hög ljudnivå och att det saknas rastvakter. Lärarna är bara ute i korridorerna när de ska förflytta sig mellan salarna, säger eleverna. Vissa elever säger att målsättningen är att varje kafé ska ha en kafévård kopplad till sig som också ska ha ett övergripande ansvar för just det våningsplan där kaféet finns eftersom det saknas rastvakter och andra rastaktiviteter. Då Skolinspektionen besöker skolan är bara ett kafé igång medan två är planerade att öppna längre fram på terminen. Några elever säger att det finns många som röker på skolområdet vilket enligt eleverna skapar otrygghet. Några elever säger att polisen ibland kommer till skolan för att titta om allt är som det ska vilket också skapar en otrygghet. Eleverna säger att lärare och mentorer frågar hur eleverna har det på skolan, både i klassen och i korridorerna. Några elever säger också att det finns normer på skolan om hur man ska passa in. Sticker man ut på något sätt kan man få kommentarer och blickar. När Skolinspektionen frågar om man på skolan undersöker vilka normer och värderingar som finns säger några elever att det man frågar om i enkäterna bara är trivselfrågor och huruvida man har provat olika typer av droger.

Intervjuade elever säger att det är viktigt för tryggheten att man kan lita på att ordningsregler och klassrumsregler följs. De lärare som har tydliga regler och där regelbrott leder till konsekvenser har lugnare och tryggare klassrum, säger eleverna. Eleverna berättar också att det finns tydliga regler om hur man ska uppträda i kaféet och att dessa fungerar eftersom kafévärden är tydlig med konsekvenser om man bryter mot dem.

De intervjuade lärarna bekräftar elevernas uppgifter om att det förändrade schemat har gjort att det är rörigt på rasterna och att många elever tycker det är en hög ljudnivå samt att det är trångt i korridorerna. Lärarna berättar att man på skolan pratat om att starta upp rastaktiviteter men att dessa diskussioner ännu inte resulterat i något beslut. Lärarna uppger att det finns ett rastvaktsschema på gång och att det finns personal ute på rasten eftersom lärarna förflyttar sig mellan lektionssalarna samt att de äter i matsalen. De intervjuade lärarna bekräftar också elevernas uppgifter om att det finns ett problem med elever som röker på skolan och att vissa elever är rädda och känner sig otrygga, exempelvis då de ska gå till idrottshallen eftersom rökarna oftast står på vägen dit. Vid Skolinspektionens besök observeras det vid flera tillfällen elever som står och röker på skolgården. Lärarna tycker att vissa elever inte respekterar tillsägelser om att det inte är tillåtet att röka på skolan och att det har skett en attitydförändring hos eleverna under de senare åren då det gäller respekten för regler. Lärarna säger att det känns som att rektorn hellre tar elevernas perspektiv än lärares vid sådana konflikter, men tillägger att de välkomnar rektors ambition att öka elevpåverkan. De intervjuade lärarna säger att eleverna på det hela taget är trygga inne i lektionssalen. Några lärare säger att eleverna ibland sitter en och en i klassrummet och att kommentarer om utseende och kläder inte accepteras. Representanter för elevhälsan säger att de ska vara med i trygghetsteamet men att organisationen av detta team ännu inte är på plats.

Vi vet genom forskning att skolor som arbetar förebyggande med trygghet ger sina elever bättre förutsättningar att nå goda skolresultat.⁸ Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärare och elever, bestämmer hur man på skolan ska arbeta för ökad trygghet.

⁸ Håkansson, J & Sundberg, D (2012): Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning, s. 86. Stockholm: Natur och Kultur.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar:

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektorn har en viss uppfattning om eventuella skillnader i betyg i olika ämnen/årskurser och mellan resultat på nationella ämnesprov och slutbetyg. Men rektor diskuterar inte med lärarna utifrån några betygsanalyser. Granskningen visar vidare att rektorn inte skapar förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina betyg för att säkerställa likvärdiga bedömningar

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Rektors analys av skillnader i betygssättningen

Granskningen visar att trots att rektorn är ny har han kännedom om elevernas resultat och har vidtagit åtgärder för att höja resultaten. Däremot har rektorn ännu inte hunnit analysera huruvida det finns skillnader mellan betyg i olika ämnen och om det finns skillnader mellan betygen och resultaten på de nationella proven.

Arbetet med likvärdig bedömning och kvalitetssäkring av betyg behöver utvecklas

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte säkerställer att lärarna gör likvärdiga bedömningar och att lärarna inte heller får förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg. Detta beskrivs nedan i avsnittet Utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn skapar förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra betyg.

Granskningen visar att rektor inte kapar förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina betyg för att säkerställa likvärdiga bedömningar och att det är i första hand det som skolan bör prioritera.

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätt i enlighet med skollagen och andra författningar.

Av intervjuer med lärare framgår att det finns en osäkerhet kring hur den nya rektorn vill att lärarna ska arbeta med varandra kring bedömningsfrågor och att den tidigare skolledningen inte varit inblandad i detta utan överlåtit detta till ämneslagen. Lärarna säger att de inte samverkar nämnvärt när de gör sina bedömningar av elevernas kunskaper och att det är ett strävansmål för skolan att få till bedömningsmöten. Det framgår dock av intervjuerna att det finns exempel på lärare som samverkar kring bedömning och betygssättning. Några lärare säger att de löpande sambedömer.

Rektorn uppger i intervju att det finns lärare på skolan som inte alltid sätter betyg utifrån läroplanens mål och kunskapskrav. För att styra upp arbetet med likvärdiga betyg har rektorn därför planerat för en gemensam konferens om hur man i alla ämnen sätter likvärdiga betyg.

Enligt Skolverkets allmänna råd bör rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Rektorn har en viktig roll för att underlätta lärares arbete med att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.⁹

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektor att fortsätta att förstärka arbetet med att ge förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina betyg. I detta ingår att säkerställa att samtliga lärare diskuterar bedömning, omdömen och betyg i syfte att göra likvärdiga bedömningar.

⁹ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (2018) Betyg och betygssättning, s 15, 22 och 23

På Skolinspektionens vägnar

X Jenny Fahlman

Beslutsfattare

Signerat av: Jenny Fahlman

X Anna Alm

Föredragande

Signerat av: Anna Alm

I handläggningen av ärendet har även Charlotta Lindmanner Sultan och Maria Nyman medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 6 lektionsobservationer
- 3 gruppintervjuer med elever
- 3 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning har skolan ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 18 september 2018 och den 20 september 2018. Besöket genomfördes av Anna Alm och Charlotte Lindmanner Sultan.

Kastanjeskolan ligger i centrala Tomelilla och har 345 elever i årskurserna 7-9 vid tiden för Skolinspektionens besök. I varje årskurs finns fem paralleller. Kastanjeskolan är den enda skola i Tomelilla kommun med årskurserna 7-9 och eleverna kommer från flera mindre skolor. Skolan leds av en rektor som varit på skolan sedan i juni 2018.